

Metsä-ELO: Uhanalaista lehtoluontoa pitäisi kartoittaa hoitotoimien priorisoinnin tueksi

Metsien ennallistamisen ja luonnonhoidon asiantuntijaryhmä Metsä-ELO koosti kokouksessaan 10.1.2019 tutkimus- ja käytännötietoa lehtojen ja lehtipuiden monimuotoisuuden turvaamisen keinoista.

Lehdot ovat tärkeitä metsäelinympäristöjä yhtäältä niissä esiintyvän lajiston vuoksi (metsien uhanalaisista lajeista noin 45 % elää ensisijaisesti lehdoissa), mutta toisaalta myös monet lehtoluontotyytit ovat uhanalaisia.

Lehtoja sekä lehtipuuvaltaisia lehtomaisia kankaita on hyödyllistä tarkastella yhdessä, sillä monen lajin elinympäristövaatimukset eivät ole sidoksissa juuri lehtoon kasvupaikkana vaan lehtipuustoon. Lehtojen luonnonhoidon ja suojelun merkitystä korostaa se, että lehdoissa esiintyy myös muiden metsätyyppien vaateliasta ja taantuvaa lajistoa.

Vuosille 2021–2027 ajoittuva hoitotarve Suomen Natura 2000 -verkostoon kuuluvissa lehdoissa on yhteensä 3400 ha eli noin 500 ha vuodessa. Metsähallitus pyrkii tulevina vuosina saamaan EU Life+ hankkeiden kautta lisärahoitusta lehtojen hoitoon. Hoitotarvetta on todennäköisesti enemmän kuin tiedetään.

Lehtojen luonnonhoidollisten hakkuiden edistämiseen tarvitaan sekä informaatio-ohjausta että rahoitusta. Asian ei voi olettaa etenevän pelkästään osana arkimetsänhoitoa, koska metsänomistajien neuvonta, kohteiden suunnittelu ja työnjohto vaativat erityistä panostusta ja osaamista.

Lehtipuiden määrää metsissä tulisi lisätä, mutta siihen liittyy haasteita. Tiheä hirvi- ja peurakanta vaikeuttavat lehtipuiden uudistamista, ja lehtipuista maksettava hinta ei kannusta tarpeeksi niiden kasvattamiseen. Lehtojen luonnonhoidon edistämisen esteenä on luonnonhoitoa painottavan metsänhoidon ja tehokkaan puuntuotannon suuri tuottoero metsänomistajalle. Lisäksi luontainen kuusettuminen vaikuttaa lehtojen erityispiirteitä heikentävästi.

Kehitysehdotuksena talousmetsien lehtojen hoitoon esitettiin elinympäristökartoituksia ja hoitotarpeen arviointia lehtokeskusten alueella. Kartoitusten avulla talousmetsälehdot voitaisiin luokitella niissä olevien luontoarvojen perusteella siten, että tiedettäisiin, missä sijaitsevat suojelun, luonnonhoitopainotuksen ja puuntuotantopainotuksen kannalta soveliaimmat lehtoalueet. Tarjoamalla tällaista tietoa osaksi metsänomistajien päätöksentekoa, voitaisiin suojelua ja luonnonhoitoa kohdentaa järkevällä tavalla kaikkein tärkeimmille alueille.

Lisäksi täytyisi olla keinoja, joilla monimuotoisuuden kannalta arvokkaat lehtipuut, kuten haapa, raita, ja lepät saataisiin säilymään hakkuissa, eivätkä ne päätyisi halpaan hintaan energiapuuksi. Energiapuun korjuu on lehtipuiden merkittävä uhka myös pellonreunametsissä, peltoheitoilla ja teiden reunoilla. Asian korjaamiseksi tarvittaisiin parempaa ohjeistusta sekä esimerkiksi ympäristötuen kaltainen järjestelmä, joka korvaisi taloudelliset menetykset maanomistajalle.

Peltojen metsitys on tärkeä tema, jota tukemaan tarvitaan sekä lisää tutkimusta että käytännön toteutuksen ohjeistusta. Tulisi saada tarkempaa tietoa siitä, miten lajisto kehittyy metsitetyillä pelloilla ja miten samankaltaiseksi metsitetyt pellot muuttuvat lehtoihin verrattuna. Tutkimustiedon tarve korostuu erityisesti, mikäli metsitystä aletaan tehdä enemmän, esim. ilmastopoliittisista syistä. Peltojen metsittämiseen tarvitaan ohjeistusta luonnonhoidon, riistanhoidon ja maisemanhoidon näkökulmista. Tavoitteena on tuottaa sellaisia peltojen metsitysalueita, jotka ovat hyviä niin puuntuotannon, hiilensidonnann kuin monimuotoisuuden ja monikäytön kannalta.